

רשמים וזיכרונות מכנס ירושלים התשיעי המקוון תשפ"א 2021

תקוה עובדיה בועז זילברמן

ד"ר תקוה עובדיה

מרצה בכירה במכללת אורנים בתוכניות לתואר הראשון והשני וחברת סגל אורח במכון מנדל למנהיגות. חוקרת בתחום החינוך המתמטי.

העולם השתנה מאז מרץ 2020. הופעתו של וירוס לא מוכר ומידבק מאוד גרמה לנו ללמוד מייד איך לנהל את החיים מרחוק. פעולות מוכרות כמו למידה, הוראה, ניהול פגישות, התכנסויות ושיתופי פעולה תפסו אט-אט (או לפעמים חיש-מהר) צורות חדשות ומרתקות. החיים לצד המגפה מאתגרים אותנו לגלות ניצוצות של יצירתיות, חדשנות, מודלים למפגשי למידה ורעיונות חדשים לתקשורת ולפיתוח אישי וקבוצתי מקצועי.

בחודש יולי 2020, כשהיה ברור שאנחנו בעיצומה של מגפה וכשנראה שתידרש לפחות שנה עד שיפתחו חיסון יעיל כנגדה, ועדת התוכנית של כנס ירושלים התשיעי התכנסה כדי לדון בשאלה: כיצד אפשר לקיים את כנס ירושלים ולשמר את רוב החוויה המהותית של הכנסים הפיזיים ובו בזמן לשדרג אותם לפי היכולות של הכלים הדיגיטליים?

התשובה הקצרה לשאלה זו במילה אחת הייתה 'פיזיטלי', כלומר שילוב בין פיזי לדיגיטלי. התשובה הארוכה יותר במקצת, כמו כל דבר בצבא, מורכבת משלושה חלקים – או שלוש דרכים לחדשנות (Satell, 2018):

1. **להשתפר במשהו שאנחנו כבר עושים:** בתכנון הכנס התשיעי נשענו על הניסיון המצטבר מהשתתפות בכל הכנסים הקודמים ובתכנון הכנס השמיני. המבנה של כנס בן יומיים המחולק למושבי הרצאות מליאה לצד מושבים מקבילים, הוא חלק אינטגרלי מחוויית הכנס והיה לנו חשוב לשמור עליו. עם זה הפורמט המקוון אפשר לנו לקיים מפגש ממשי חוצה גבולות, יבשות ואזורי זמן, ולכן זכינו לשתי הרצאות מליאה של עמיתינו שמעבר לים: ד"ר אורלי בוכבינדר מגניו המפשייר וד"ר איגור קונטור'וביץ מגניו זילנד. עוד חידוש שהכנסנו לכנס התשיעי היה שינוי אופי המושבים המקבילים כך שיכילו הן דיווחי מחקר והן הרצאות קצרות ('שיח מחקר'), כדי לאפשר חשיפה למחקרים רבים בשלים ולאפשר בחירה רבה בעבור המשתתפים.

ד"ר בועז זילברמן

מפתח חומרי למידה במתמטיקה ומדריך מורים במרכז לטכנולוגיה חינוכית. מייסדי YIRME - הפורום לחוקרים וחוקרות צעירים בחינוך מתמטי בישראל.

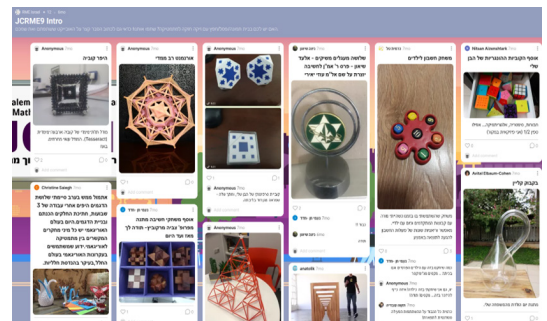
2. ליישם בעניין אחר משהו שאנחנו כבר טובים

בו: כפי שצינינו קודם, תכנון הכנס העניק לנו הזדמנות לשקול מחדש חלק מהמושבים הקיימים ולראות כיצד אפשר להשתמש בנקודות החוזק של הקהילה שלנו בעניין דיגיטלי. לכן שינינו הן את מושב המיצגים והן את מושב החוקרים הצעירים כדי שיאפשרו חשיפה רבה יותר לכל הקהילה. מושב החוקרים הצעירים התקיים לראשונה בכנס ירושלים השמיני אך במתכונת מצומצמת מאוד. בכנס התשיעי העברנו את המושב לבוקר של היום הראשון של הכנס, בלי אירועים אחרים באותה השעה, ובכך הגדלנו את החשיפה אליו והעצמנו את קהיליית החוקרים הצעירים. המושב זכה לשבחים רבים מהמשתתפים בכנס ובעקבותיו התגבש פורום החוקרים הצעירים בחינוך מתמטי (YIRME) שמנהל קהילייה פעילה מאוד בווטסאפ ואף מקיים ימי עיון לאורך השנה.

3. לפתור בעיה חדשה לגמרי: הבעיה החדשה

נגעה לעייפות זום (Zoom Fatigue), אותה תחושת שחיקה שנובעת משימוש יתר בתוכנת התקשורת הפופולרית. הניסיון שלנו בכנסים וירטואליים אחרים היה שהם לרוב מתישים מאוד, מנוכרים מאינטראקציה חברתית וגורעים מהיכולת שלנו להציג את דברינו לצד קבלת משוב מהקהל. לכן התייעצנו עם כמה חברות ומוסדות לימוד על מודל חלופי שיאפשר לקיים כנס אקדמי בן יומיים בדרך הטובה ביותר בעבור הקהילה שלנו, ובחרנו באגף הטכנולוגי של מכללת אורנים.

אחת הדרכים שבחרנו בהן כדי להתמודד עם הניכור המובנה בכנס מקוון היה 'פעילויות הפתיחה' – פאדלטים (Padlet, מעין לוח שעם וירטואלי) שבהם המשתתפים הוזמנו לשתף את חברי הקהילה בתמונה, פסל או חפץ עם זיקה חזקה למתמטיקה שיש להם בבית או בבדיחות מתמטיות. פעילויות אלו זכו לשיתופים רבים ולתגובות רבות מצד משתתפי הכנס (ראו תמונה).

החדשנות בארגון המרחב הפיזיטלי בעבור הכנס הגיעה עם הימור. לשמחתנו במהלך הכנס החששות מהשתתפות דלה או מליקויים טכניים התפוגגו. הקהילה "הגיעה" והשתתפה – לא מצאנו פער בין מספר ההצעות שהוגשו לכנס התשיעי לעומת ההצעות שהוגשו לקראת הכנס השמיני, ממצא

שמעיד כי הקהילה קיבלה את השינוי והסכימה להתמודד עימו, לפחות באילוץי הבריאות של חורף 2021. עוד הייתה נוכחות מרשימה בכל חלקי הכנס ובכללם מושב הסיום ואספת המליאה (!) – מתוך שנהנינו מהזכות לבחור באילו מושבים מקבילים להשתתף מבלי להפריע בכניסה לחדרים וביציאה מהם. כמה מאיתנו אפילו נכחו ביותר ממושב אחד בזמן נתון...

בסיום הכנס ביקשנו מהמשתתפים לענות על שאלון משוב כדי לשתף את הקהילה בתהליך קבלת ההחלטות לקראת הכנס הבא – כנס העשור של קהילת החינוך המתמטי. מתברר שלמרות האהבה שלנו למפגש הפיזי המוכר, האהוב ומחמם הלב, מרבית המגיבים לשאלון המשוב על הכנס התשיעי מעוניינים שהכנס העשירי יהיה מקוון או שישלב מרחב פיזיטלי ומפגש אנושי. בתשובה לשאלה "מה מבנה הכנס העדיף מבחינתך בשנה הבאה?" 71% מהמגיבים (37 מתוך 52) צדדו בכנס בעל רכיבים מקוונים, מתוך העדפה לכנס היברידי (יום מקוון ויום פנים אל פנים).

כמה מהמגיבים העלו הצעות קונקרטיות לעניין אופיו של החלק המקוון. כמה משתתפים ציינו כי המסגרת המקוונת מאפשרת להשתתף במושבים רבים בשני ימי הכנס. משתתפים רבים שיבחו את השיתוף של חוקרים ישראלים המועסקים במוסדות אקדמיים מחוץ לישראל ואת התרומה של הרצאות אלו (בין הרצאות מליאה ובין דיווחי מחקר). לצד אלה הייתה ביקורת שהרצאות המליאה הועברו במתכונת של ובינר, כלומר במתכונת שלא אפשרה למשתתפים לראות מי נמצא בהרצאה ולקרוא כמה מההערות והתגובות. בעבור משתתפים אלו מתכונת זו פגמה באינטימיות של הכנס, וראוי לשקול אם להשתמש בה בעתיד.

ייתכן שההעדפה של המבנה ההיברידי קשורה לכך שאנו עוד לא רואים את קץ המגפה באופן. אנו מעדיפים להאמין שהתשובות של חברי הקהילה מעידות על שינוי בתפיסה של תהליך הלמידה ושל אופי ההשתתפות בכנסים ובמרחבי למידה. מובן שלא רק אנו המארגנים – חברי ועדת הכנס – חוונו התחדשות פדגוגית בעת ארגון כנס ירושלים התשיעי, אלא גם משתתפי הכנס, כפי שמעידות ההצגות שהותאמו היטב למרחב הפיזיטלי.

ברוח זו של אופטימיות, נאחל לכולנו בריאות והתגברות עולמית על המגפה. אנו מקווים שעמיתנו, חברי ועדות הכנסים שיבואו בהמשך, יצליחו להפוך כל בעיה חדשה למנוף לשיפור הכנס בעבור כולנו. נסיים באיחולי הצלחה רבה לחברי ועדת הכנס העשירי.

קהילה יקרה, תודה על האמון שנתתם בנו!

תקוה עובדיה ובוועד זילברמן,
יו"ר כנס ירושלים התשיעי תשפ"א 2021

